Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 209 — Ljubljana, sobota 18. septembra 1943 — Prezzo cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Mesečna naročnina Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5. — Telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Ke n operativer Erfolg der Sowjets im Osten

Gewinn neuer Reserven im mittleren und südlichen Abschnitt — Unvermindert heftige Kämpfe bei Salerno

Aus dem Führer-Hauptquartier, 17. Sept. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In der Abwehrschlacht, die seit über zwei Monate im Osten tobt, ist es den Sowjets trotz ihrer grossen zahlenmässigen Überlegenheit nirgends gelungen, unsere Front zu zerreissen und zu operativen Erfolgen zu kommen. Wo unsere Truppen Gelände aufgegeben haben, geschah dies immer planmässig in voller Ordnung unter Wahrung des Zusammhaltens der Front.

Im südlichen und mittleren Abschnitt der Ostfront, wo der Schwerpunkt der feindlichen Angriffe liegt, ist eine grosszügige Frontbegradung im Gange, mit der neue Reserven gewonnen wurden. Im Rahmen dieser Absetzbewegungen wurden die Städte Nowerossijsk und Brjansk nach restloser Zerstörung aller wichtigen Anlagen planmässig geräumt.

Westlich Jelnja und südlich Bjeli wurden Angriffe starker sowjetischer Kräfte unter für den Feind schweren menschlichen und besonders hohen Panzerverlusten abgeschlagen. Einzelne Einbrüche wurden abgeriegelt.

Auch südlich des Ladogasee blieben den ganzen Tag über laufende feindliche Angriffe ohne Erfolg.

An der übrigen Ostfront wird nur örtliche Kampftätigkeit gemeldet.

Das Jagdgeschwader 52 errang an der Ostfront ebenfalls den 7000. Luftsieg.

Die erbitterten Kämpfe im feindlichen Landekopf in Mittelitalien halten mit unverminderter Heftigkeit an. Es gelang bei Salerno den feindlichen Landungskopf noch weiter zusammenzudrängen. Im Raum von Eboli, wo der feindliche Widerstand sich wesentlich verstärkte, vernichteten unsere Truppen abgeschnittene nordamerikanische Kampfgruppen und brachten dabei Gefangene und Beute ein. Feindliche Fallschirmtruppen, die im Rücken unserer Kampffront abgesprungen, wurden vernichtet. Zur Entlastung seiner an diesem Landungskopf kämpfenden Verbände hat der Feind im südlichen Teil des Golfes von Salerno neue starke Kräfte ans Land geworfen. Heftige Kämpfe sind hier im Gange.

Die Luftwaffe griff feindliche Schiffsansammlungen wiederholt an. Dabei erhielten ein grosses Kriegsschiff und ein Zerstörer so schwere Bombentreffer, dass mit ihrer Vernichtung gerechnet werden kann. Eine Anzahl weiterer Schiffe wurde beschädigt.

Eine Rotte deutscher Schnellboote versenkte unter Führung des Oberleutnants zur See Schmitt im Adriatischen Meer vor einigen Tagen ein Torpedoboot, zwei Minensuchboote und einen Bewacher der Badoglioregierung. Ferner brachte sie den auf erster Fahrt befindlichen Truppentransporter »Leopardi« mit tausend italienischen Soldaten an Bord und drei weitere Dampfer auf. Nach Einlaufen in einen grossen adriatischen Hafen zwang sie den dortigen Seebefehlshaber und den Stadtpräfekten zur Waffenstreckung.

Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleites versenkten vor der westnorwegischen Küste ein angreifendes britisches Schnellboot und schossen ein Torpedoflugzeug ab.

Britisch-nordamerikanische Bomberverbände griffen am gestrigen Tage wiederum west- und südfranzösisches Gebiet an. Besonders in der inneren Stadt von Nantes wurden durch Sprengbomben schwere Zerstörungen verursacht. Die Bevölkerung hatte erhebliche Verluste. Einzelne feindliche Störflugzeuge warfen in der vergangenen Nacht Bomben auf nördliches Reichsgebiet, die keinen Schaden anrichteten. Durch Luftwaffe und Kriegsmarine wurden gestern 28 feindliche Flugzeuge, meistens viermotorige schwere Bomber, abgeschossen.

Deutsche Fernjäger brachten über dem hohen Atlantik ein feindliches Grossflugboot zum Absturz.

Sovjeti niso mogli doseči na vzhodu nikakega operativnega uspeha

Pridobitev novih rezerv na srednjem in južnem odseku — Nezmanjšana srditost bojev pri Salernu

Iz Führerjevega glavnega stana, 17. sept. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja:

V obrambni bitki, ki divja nad dva meseca na vzhodu, se sovjetskim četam kljub veliki številčni premoči nikjer ni posrečilo razbiti naše fronte in doseči operativne uspehe. Kjer so naše čete morale opustiti ozemlje, se je zgodilo to po načrtu v polnem redu z varovanjem strnjenosti fronte.

V južnem in srednjem odseku vzhodne fronte, kjer je težišče sovražnih napadov, je v teku velikopotezno izravnanje fronte, s katerim so bile pridobljene nove rezerve. V okviru teh odmikalnih pokretov sta bili mesti Novorosijsk in Brjansk po popolnem uničenju vseh važnih naprav izpraznjeni po načrtu.

Zapadno od Jelnje in južno od Bjelija so bili napadi močnih sovjetskih sil odbiti s hudimi sovražnimi žrtvami ljudi, zlasti pa z velikimi izgubami oklopnih voz. Posamezni vdori so bili zaježeni.

Tudi južno od Ladoškega jezera so ostali brez uspeha sovražni napadi, ki so se ponavljali ves dan.

Z ostale vzhodne fronte poročajo le o krajevni bojni delavnosti.

52. letalska skupina je na vzhodni fronti dosegla prav tako 7000 letalsko zmago.

Ogorčeni boji na sovražnikovem predmostju v srednji Italiji se nadaljujejo z nezmanjšano srditostjo. Posrečilo se je sovražnikovo predmostje pri Salernu še bolj zožiti. Na področju pri Eboliju, kjer se je sovražnikov odpor bistveno ojačil, so uničile naše čete odrezane severnoameriške bojne skupine ter so privedle ujetnike in plen. Sovražnikove skupine padalcev, ki so odskočili v zaledju naše bojne fronte, so bile uničene. Za razbremenitev svojih oddelkov, ki se bore na tem predmostju, je sovražnik izkrcal v južnem delu Salernskega zaliva nove močne sile. Tu so v teku hudi boji.

Letalsko orožje je ponovno napadlo sovražnikova zbiranja ladij. Pri tem sta bila neka večja bojna ladja in en rušilec z bombami tako hudo zadeta, da se more računati z njunim uničenjem. Več nadaljnjih ladij je bilo poškodovanih.

Oddelek nemških brzih čolnov je potopil pod vodstvom pomorskega nadporočnika Schmitta pred nekaj dnevi na Jadranskem morju torpedni čoln, dva iskalca min in stražno ladjo Badoglijeve vlade. Nadalje je zajel prevozno ladjo za čete »Leopardi«, ki je bila na prvi vožnji s 1000 italijanskimi vojaki na krovu, in tri nadaljnje parnike. Po prihodu v neko veliko jadransko luko je prisilila tamošnjega pomorskega poveljnika in mestnega prefekta k predaji orožja.

Zaščitne ladje nekega nemškega konvoja so potopile pred zapadno norveško obalo napadajoč angleški brzi čoln ter sestrelile eno torpedno letalo.

Angleški in severnoameriški oddelki bombnikov so včeraj zopet napadli zapadno in južno francosko področje. Posebno v notranjem mestu Nantesa so povzročile rušilne bombe hude poškodbe. Prebivalstvo je imelo znatne izgube. Posamezna sovražnikova vznemirjevalna letala so metala v pretekli noči bombe na severno državno ozemlje, ki pa niso povzročile nobene škode. Letalsko orožje in vojna mornarica sta včeraj sestrelila 28 sovražnikovih letal, po večini štirimotornih težkih bombnikov.

Nemški lovci za dolge polete so nad odprtim Atlantikom sestrelili velik sovražnikov hidroplan.

Izčrpavanje sovjetskih sil

Berlin, 17. sept. Pri svojem velikem napadu 14. septembra na obeh straneh železniške proge Moskva—Smolensk so poskušali boljševiki svojo zapadno od črte Spas Demjansk-Jelna-Dorogobuž-Bjeli že ponovno zastalo ofenzivo zopet spraviti v tek. Od 7. avgusta so tukaj nemške čete dan za dnem v hudih borbah. Odmor je trajal največ eden do tri dni, a še to le zaradi izčrpanosti hudo prizadetih sovražnih oddelkov. Južno od Bjelija so bili posebno hudi napadi od srede avgusta do začetka septembra. Vsi poizkusi za prodor so se izjalovili s hudimi sovražnikovimi izgubami ljudi in materiala. Predvsem so bili nemški grenadirji, ki so s svojim težkim orožjem vsakokrat ustavili sovražnikove navale. Ko je sovražnik južnozapadno od Vjazme zopet poskušal z nakupičenjem močnih sil predreti naše postojanke, so bili zopet nemški grenadirji, ki so zaustavili z uničujočim ognjem tankom sledečo sovražno napadalno pehoto. Nato se je začel lov na tanke. Dva tanka »T 34« so uničili protiletalski topovi, tri naslednje pa zadetki iz jurišnih topov. 6 tankov je eksplodiralo po zadetkih, dva tanka pa, k sta obtičala, so izločili iz borbe pionirji. Pozneje je še enkrat prodrlo do naših postojank 9 sovražnih jurišnih topov in mešan oddelek tankov, bili pa so spet vrženi nazaj. Nadaljnji napadi so se zlomili ob odločni nemški obrambi.

41 anglosaških podmornic potopljenih v Sredozemlju

Washington, 17. sept. Severnoameriški mornariški minister je objavil, da je bilo na Sredozemskem morju potopljenih 41 zavezniških podmornic.

Zbiranje sovjetske vojske ob afganski meji

Stockholm, 17. sept. Iz Kabula poročajo, da so na afganski meji opazili zbiranje sovjetskih čet. Predstavka afganske vlade pri Rusih in Angležih je ostala brez uspeha

Osnovne smernice bolgarske politike

Sofija, 17. sept. O osnovah bolgarske politike piše list »Zora«: »Naloga bolgarske vlade je, čuvati v notranjosti enotnost naroda in zunaj pa izpolnjevati sklenjene pogodbe. Temeljna črta bolgarske politike ostane ista kakor doslej. Osebnost novega predsednika vlade in njegove skušnje jamčijo za uspešno delo bolgarske vlade.«

Hude ameriške letalske izgube

Tokio, 17. sept. Japonska letalska obramba na Salomonskem otoku Bouin je uničila od 17. julija do 23. avgusta 160 ameriških letal. Potemtakem so izgubili Američani nad četrtino letal, ki so jih poslali tjakaj.

Tokio, 17. sept. Nad kitajsko luko Hankov so sestrelili japonski lovci predvčerajšnjim 4 ameriška letala.

Velika žaloigra

V prvi septembrski številki znanega tednika »Das Reich« je objavil državni minister dr. Göbbels naslednji članek pod naslovom: Velika žaloigra.

Zaključek četrtega vojnega leta nam nudi dobrodošel povod, da pregledamo mlajšo preteklost in bližnjo bodočnost. Zdi se primerno, da se vrnemo pri tem pregledovanju zopet na začetek velike žaloigre, ki pretresa svet že od 3. septembra l. 1939, in ga bo kdove še kako dolgo. Mislimo, da lahko domnevamo, da pač noben sovražen državnik in da nobena izmed skrivnih sil, ki so v začetku septembra l. 1939. tako frivolno začele vojno z nemško državo, ni bil na jasnem o vseh hudih posledicah, ki jih je sprožil ta tako usodni sklep. Vodila sta jih sovraštvo in ideološka zaletelost; prav gotovo so mislili v svoji kratkovidnosti, da se njihovim združenim silam v kratkem posreči z lahkoto zadati nemškemu narodu oni smrtni sunek, ki jim je kljub najbolj vnetim prizadevanjem izpodletel v Versaillesu. Težko bi trdili, da bi bil v koaliciji, ki je septembra l. 1939. nastopila proti nam, tudi en sam državnik s konstruktivnimi predstavami, ki bi zagovarjal moderno svetovno naziranje in moderno ureditev narodov. Pri njih je šlo in gre na vseh področjih za reakcijo in čisto kulturo. Njihov načrt je bil pobiti Nemčijo, ker se je v njej preveč spontano pojavila življenjska lakota prenaseljenih mladih narodov. Nemčiji niso pustili, da bi se lahko razživele od Boga ji dane sile. Zato je prišla vojna.

V nasprotnem taboru so si verjetno vojno čisto drugače predstavljali, kakor je dejansko potekla. To je razvidno že iz dejstva, ker so v Angliji tako dolgo, dokler so bile angleškemu ljudstvu prihranjene strahote vojne, govorili o mikavni vojni, ki naj bi po načrtih njenih tajnih in javnih povzročiteljev potekala nekako tako, da bi sovražne armade v ugodnem trenutku pregazile nemško vojsko, vkorakale v Berlin in tamkaj vsilile nemškemu narodu uničujoč mir, nasproti kateremu bi moral občutiti westfalski ali celo versailleski mir kot pravo dobroto. Nemški narod in njegovo vodstvo nista kriva te vojne: bila jima je vsiljena. Naši namen in načrti so bili izključno v obmečju miru. V nasprotju z našimi sovražniki pred vojno nismo imeli nikakih notranjih težav, ki bi imele za izhod le vojno. Nemčija je bila močna, trdno urejena in konsolidirana v vseh smereh. Nemško vodstvo je že s svojim tvornim delom v miru želelo tolikšno zgodovinsko slavo, da mu ni bilo treba pridobivati takšne slave z izzivanjem vojne. Kakor vemo, je bilo na sovražni strani ravno obratno.

Položaj Nemčije je bil v začetku te vojne več kakor resen. Na zapadu sta Anglija in Francija, kriti z obrambno črto, ki je veljala za nezavzemljivo, začeli uničevalno vojno proti nemškemu ljudstvu. V vojni na morju je bila Anglija odločena, da bi nas z blokado ponovno pelagoma izstradala. Na vzhodu je podvzela poljska armada najbolj nesmiselni poskus vdreti v nemško domovino, od zadaj pa je prežal boljševizem, da bi izkoristil vsako ugodno možnost in zadal Nemčiji smrtni udarec. Če je bilo treba kdaj trepetati za bodočnost nemškega ljudstva, če je bilo kdaj potrebno strniti vso narodno moč za naval na temno grožnjo tradicijonalnih nemških sovražnikov, je bilo to takrat, ko smo stisnjeni na tesen prostor brez pomoči in brez zaveznikov stali nasproti nadmočni koaliciji.

Führerju se je s suvereno nadmočno strategijo posrečilo zlomiti obroč, ki nas je stiskal v začetku vojne. Sovražnik ni zasedel niti enega nemškega mesta, pač pa je bila država za državo in vojaška moč za vojaško močjo, ki so nas takrat ogražale, ali popolnoma zlomljena ali pa potisnjena daleč na svoj lastni prostor, tako da danes ne more biti več govora o teritorijalnem ogražanju Nemčije. Pokazalo se je, da je bil nož sovražne pomorske blokade top. Danes nas ne morejo izstradati ne glede prehrane, niti glede politike surovin. Nemčiji vsiljena vojna, ki je bila septembra leta 1939 pred nam še kot velik vprašaj, je sedaj postavljena na trdna politična in vojaška dejstva. *Kar potrebujemo za zmago, imamo. To moramo sedaj samo braniti.*

Seveda smo morali v tem štiriletnem gigantskem boju pretrpeti tudi nekaj nazadovanj in škode, toda velikanski prostori, ki so jih zavojevale naše čete, nam omogočajo premikalno vojno, ne da bi v tem resno prišli v poštev naši izgledi za zmago. Kakor je bilo že večkrat rečeno, sedimo na daljši ročici vzvoda in če bi sovražnik videl kakršno koli možnost iztrgati nam odločilna poroštva, ki zagotavljajo našo zmago, jih bo zavaroval rajši danes kakor jutri, toda on jih ne vidi. Zato ogiva vojno na področje, na katerem se je še vedno izkazal kot pravi mojster: kakor v prvi svetovni vojni, vodi vojno namestu proti našim vojakom, proti našim ženam in otrokom. Takrat je skušal doseči zmago z lakoto, danes pa s fosforjem. Takrat smo mu ostali dolžni odgovor na njegov teror proti naši domovini, danes pa moramo nadomestiti takrat zamujeni odgovor.

V sovražnem taboru često vprašujejo, kako bomo mogli na ta način zmagati. Mi obratno postavljamo isto vprašanje, kajti mi imamo pojem za zmago. Če hoče sovražnik uspeti, nam mora vse to, kar smo si osvojili, kos za kosom zopet iztrgati. Da to ni mogoče, vedo prav tako dobro v Londonu, Washingtonu in Moskvi kakor v Berlinu. Že zavzetje Sicilije in nekatere osvojitve na našem vzhodnem bojišču so veljale sovražno stran toliko krvi, da je lahko izračunati, kaj bo še ostalo od njihove mlaadine, če bodo hoteli iti po tej poti naprej, in v kako groznem razmerju bo potem zelo kmalu uporaba sil z zelo dvomljivim uspehom.

Seveda imajo v Londonu prav, če v nasprotju s tem stoje na stališču, da to ni le zadeva nemške gmotne moči, ampak tudi zadeva živcev nemškega ljudstva, toda tudi živci narodov, ki so navalili na nas v tako krvavih bojih kakor v letošnjem poletju, niso bili ravno ojačeni. Verjetno je pri njih mnogo slabše kakor pri nas. Med drugim je mnogo odvisno tudi od tega, katero ljudstvo trdno vztraja pred naraščajočimi bremeni vojne. *Mi niti trenutno ne dvomimo, da bomo to mi.*

Že v naravi vojne je, da se vedno spreminja. Navadno se razvija v valovih in njena zunanja slika se zato lahko često čez noč čisto spremeni. Prav zaradi tega je dobro, če imaš v rokah zagotovila, ki te narede neranljivega zoper spremenljivost bojne sreče vsaj do določene stopnje verjetnosti. Pri nas to v vsakem pogledu drži. Mi pri vodstvu naše vojne ne živimo od rok do ust. Mi črpamo gmotne in moralne rezerve za obrambo našega življenja in naše svobode iz narodnega temelja, ki se krepi ne le iz naše lastne narodne sile, marveč tudi iz sile velikanskih prostorov, ki jih je zavojevala naša oboroženа sila. Mi imamo prednost na notranji črti in s tem so nam zagotovljena prometna pota, katerih pomanjkanje tako skrbi sovražno vojaško vodstvo.

Poleg tega pa imamo jasen in točno določen politični cilj, kar je pri nasprotniku popolnoma drugače. V nasprotju z njim mi ne le ne vemo, česar nočemo, ampak tudi, kaj hočemo. *Mi zagovarjamo moderno svetovno ureditev, naši sovražniki pa branijo staro zapadlo ureditev. Naše ideje in predstave o bodočem sožitju narodov kažejo v bodočnost, ideje naših nasprotnikov pa izhajajo iz že dolgo preživete preteklosti.* Državniki sovražne zveze hočejo ponoviti napake Versaillesa in jih po možnosti še prekositi, mi se jim hočemo izogniti in jih premagati. Narodi Evrope se morajo torej pri razdelitvi svojih simpatij do obeh vojujočih se taborov odločiti tudi o tem, ali se bo revščina povojne dobe kakor prej gigantsko stopnjevala in obnovila ali pa naj Evropa tokrat bolje prične povojno dobo. Kakor drugod v zgodovini ni nikakih pustih ponavljanj, tako jih tudi tukaj ni. *Druga svetovna vojna prve ne more posnemati, ampak jo bo obratno likvidirala.*

Vsi vojujoči se narodi danes največ govore o vprašanju, kako dolgo bo trajala še vojna. Takšno vprašanje je zelo naravno: sedanja vojna namreč zahteva od vseh narodov napore, da pred njimi popolnoma obledijo vse prejšnje vojne. Pa tudi to je dokaz, da gre sedaj za vse. In zato bo trajala tako dolgo, dokler ne bo padla jasna odločitev. Ta odločitev lahko prav tako nastopi čez en mesec kakor čez leto dni. Nihče ne more tega v naprej povedati, ker so sile, ki jih črpa obojestransko vojaško vodstvo po svoji vrednosti in trajnosti preveč nedoločljive. Zato je naloga našega vodstva in našega naroda neprestano skrbeti, da nam v tem času, ki vsak dan sili k novim odločitvam, niti za trenutek ne zastane sapa. Naše stremljenje mora izrabiti vsako priložnost, da se ohranimo.

V angleški in ameriški javnosti se množe v zadnjih tednih glasovi, ki kažejo napram nadaljnjemu poteku vojne nekakšno zadržano črnoglednost. *Počasi spoznavajo v Londonu in Washingtonu, da angleškoameriški uspehi v zadnjem času niso nikakršne zmage v tem smislu, da bi mogle odločiti vojno, in da se pravemu jedru naše vojske doslej še niti zdaleka niti približali niso.* To spoznanje ustreza dejstvom. Tudi nade in pričakovanja sovražnikova, ki jih je stavil na teror z letalskimi bombardiranji, se niso izpolnila. Menili so, da bo nemško ljudstvo po prvih težkih udarcih klecnilo, sedaj pa so brezmejno razočarani, ker se to prav v nobenem primeru ni zgodilo. Naraščajoča nemška protiletalska obramba postaja v Londonu predmet vedno večjih skrbi. Poleg tega se oglaša pri sovražniku slaba vest, ki se budi z našim molkom še bolj; zastavlja si vprašanje, kako bo ob danem trenutku Nemčija odgovorila na vse to nečloveško zračno vojevanje. Upali so, da bodo žrtve bombnega terorja postali njihovi zavezniki, zgodilo pa se je nasprotno. Vsi to vedo še predobro, da bo njihova izguba imetja in premoženja nadomeščena in popravljena, ko bomo zmagali in ko bo močno narodnosocialistično vodstvo vpreglo vse narodove sile v to ogromno nalogo. Letaki, ki jih stresajo britanski in ameriški teroristični letalci nad našo domovino, zbujajo le zaničevanje nemškega ljudstva. Žrtve bombnega vojevanja ne zahtevajo lažnive sovražnikove propagande, ampak povračilo.

Sovražnik se je torej motil v vsem, kar se tiče vojne in nemškega naroda. Ne podcenjuje le naše vojaške zmogljivosti, ampak tudi našo vojaško moralo. Niti njegova prilizovanja niti njegove grožnje ne napravljajo na nas najmanjšega vtisa. Dobro vemo, da ne vodi te vojne ne proti našemu režimu ne proti našim političnim naziranjem, ampak izključno le proti našemu ljudstvu in njegovi življenjski osnovi. Njegovi napadi na našo svobodo bodo, kjer koli se bo ponudila prilika, zavrnjeni s silo orožja; njegova zapeljevanja se odbijajo na naši stanovitnosti in visoki vojaški morali; z njegovimi terorističnimi metodami bomo znali opraviti. *Zagotovila naše zmage so trdno v naših rokah.* Sovražnik se mora spustiti v najbolj krvavi boj v vsej zgodovini samo zato, če hoče le poskusiti, da bi nam ta zagotovila iztrgal iz rok. Če ima za to potrebni pogum, mora šele pokazati. *Vsekakor bomo storili vse, da nas bo ta velika žaloigra vojne, ki se z besno naglico bliža svoji odločitvi, našla na vseh področjih doresle položaju.*

Mi te vojne nismo hoteli. Zato nam ne pripravlja tudi nobenega veselja, ampak je za nas le grenka dolžnost. Toda nikdar naj sovražnik ne ugiba, da ne bomo te svoje dolžnosti zvesto izvrševali do zmage. Zato sta se odločila fronta in zaledje enako odločno. Mi smo za to vojsko že preveč žrtvovali in gre za osnovne življenjske koristi našega ljudstva, tako da ne moremo v tej odločnosti niti za trenutek omahovati. *Nimamo niti namena, da bi se uklonili pod bremenom vojne, še manj pa, da bi se pod njim strli.* Borili se bomo in delali, dokler zmaga ne bo naša.

Napadi japonskih letal na Novo Georgijo

Tokio, 17. sept. Japonsko mornariško letalstvo je napadlo sovražno oporišče na Novi Georgiji. Nastali so požari in eksplozije. Potopljen je bil tudi en brzi čoln. Južno od otoka Vanavana sta bili poškodovani sovražna torpedovka in ena prevozna ladja. V letalskih bojih je bilo sestreljenih 8 sovražnih mornariških bombnikov.

Continuano gli accaniti combattimenti presso Salerno

Dal Quartiere generale del Führer, 17. settembre. Il Comando Supremo delle Forze Armate comunica:

Nella battaglia difensiva, che già da più die due mesi infuria in orientale, le truppe sovietiche nonostante la loro grande preponderanza numerica, non sono riuscite in nessun punto a sfondare il nostro fronte ed a raggiungere risultati operativi. Dove le nostre truppe hanno abbandonato territori, ciò è avvenuto secondo i piani„ in perfetto ordine e mantenendo intatta la compatezza del fronte.

Nella parte meridionale e centrale del fronte orientale dove gravano gli attacchi nemici, è in corso un importante livellamento del fronte, col quale si sono rese disponibili nuove riserve. Nell'ambito di questi movimenti di ritirata sono state sgomberate le città Novorosijsk e Brjansk dopo la completa distruzione di tutti gli impianti importanti secondo i piani prestabiliti.

A ovest di Jelnja e a sud di Bieli sono stati respinti attacchi di importanti forze sovietiche con perdite umane e particolarmente forti di carri armati. Singole irruzioni sono state arginate.

Anche a sud del Ladoga gli attacchi nemici ripetutisi per tutto il giorno, rimanevano senza successo.

Dal rimanente del fronte orientale si annunzia soltanto attività combattiva locale.

Il 52° stormo aereo raggiungeva sui fronte orientale la sua 7000a vittoria aerea.

I duri combattimenti sulla testa di ponte nemica nell'Italia centrale continuano con immutata violenza. Presso Salerno è riuscito di ridurre ulteriormente la testa di sbarco nemica. Nel settore di Eboli, dove la resistenza nemica si è notevolmente rinforzata le nostre truppe hanno annientato gruppi di forze nord-americani isolate facendo prigionieri e bottino. Gruppi di paracadutisti che erano calati alle spalle del nostro fronte di combattimento, sono state annientate. Per alleggerire i reparti del proprio corpo di sbarco combattenti, il nemico ha gettato in campo nuove importanti forze nella parte meridionale del golfo di Salerno. Qui sono in corso duri combattimenti.

La Luftwaffe ha nuovamente attaccato raggruppamenti di navi nemiche. In tale attacco una grossa nave da guerra e una cicciatorpediniera venivano così gravemente colpiti che si può calcolare sulla loro perdita. Numerose altre navi furono daneggiate.

Una flottiglia di Mas tedeschi sotto la guida del primotenente di Marina Schmitt affondava giorni fa nel Mare Adriatico una terpediniera, due dragamine ed una nave di scorta del governo di Badoglio. Inoltre catturavano la nave da trasporto di truppe »Leopardi«, che compiva il suo primo viaggio con a bordo 1000 soldati italiani e altri tre piroscafi. Dopo l'approdo in un grande porto adriatico essi costringevano il locale comandante di porto e il prefetto della città alla resa.

Navi di scorta di un convoglio tedesco affondavano davanti alla costa occidentale norvegese un Mas britannico che tentava l'attacco e abbattevano un aerosilurante.

Reparti di bombardieri britannici e nordamericani attaccavano ieri nuovamente la Francia occidentale e meridionale. Particolarmente nell'interno della città di Nantes sono state causate dal lancio di bombe dirompenti gravi distruzioni. La popolazione soffri rilevanti perdite. In singoli volo di disturbo nella notte scorsa furono gettate bombe sul territorio settentrionale del Reich che non causavano danni. La Luftwaffe e la Marina di guerra abbattevano ieri 28 apparecchi nemici in gran parte bombardieri pesanti quadrimotori.

Cacciatori tedeschi a grande autonomia distruggevano in pieno Atlantico un idroplano nemico.

Kako so ugotovili Mussolinijevo bivališče

Berlin, 17. sept. O obsežnih pripravah za ugotovitev bivališča Mussolinija je bilo objavljeno daljše poročilo, ki pravi med drugim: Takoj po aretaciji Mussolinija se je Hauptsturmführer SS Scorzini z malim komandosom podal v Rim, da bi pričel poizvedbe. Po trudapolnem delu je pripravil vse potrebno za poznejši udar. Poizvedbe o bivališču Mussolinija so bile skrajno težavne, ker so štirinajstkrat menjali kraj, kjer je bil Mussolini zaprt. 24 ur pred kapitulacijo Badoglijevega režima so Mussolinija prepeljali na mal otok. Na dan Badoglijevega izdajstva se je odpeljal Scorzini z motornim čolnom na otok, toda našel je le prazno gnezdo. Sledovi so vodili na gorski masiv Gran Sasso v Abruzih, odkoder so Mussolinija naposled rešili iz rok Badoglijevih ljudi.

Carigrad, 17. sept. O režimu Badoglija piše turški list »Džumhuriet«: Badoglio in Viktor Emanuel se nikakor ne moreta več smatreti za predstavnika italijanskega naroda. Vlada, ki nima zaslombe pri narodu in pri armadi, vlada, ki išče zaščite v senci tujih sil, je izgubila vsako pravico nazivati se predstavnico naroda.

Boljševiška agitacija med ameriškimi uradniki

New York, 17. sept. Iz poročila tajne državne policije se vidi, da je nad 1100 severnoameriških vladnih uradnikov dokazano razvijalo boljševiško agitacijo. Le štirje so bili odpuščeni iz službe, toda severnoameriški predsednik je protestiral proti njihovemu odpustu.

Kronika

Sadje za naše zdravje

Čas za spravilo sadja je letos ugoden, le škoda, da letina ni bila tako ugodna kakor lani in da ne prihaja večji dotok sadja na ljubljansko tržišče. Zadovoljni so lahko oni, ki imajo svoje sadno drevje, saj je sadje ne samo slasten prispevek k hrani, marveč tudi nadvse koristno za človeško zdravje. O tem je v glasilu naših sadjarjev in vrtnarjev napisano:

Redno in zadostno uživanje sadja je za razvoj in ohranitev telesa nujno potrebno. Vsebuje res zelo malo beljakovin, samo v lešnikih in orehih nekoliko maščobe, toda ima druge za zdravje važne snovi. Predvsem so to: sladkor, sadne kisline, rudninske soli, aromatične snovi in vitamini. — Sladkor, ki ga užijemo s sadjem, je v najlažji prebavni obliki in preide najhitreje v kri. Sadna kislina uničuje mikrobe v želodcu in ustih, kjer poišče vsak skrit kotiček. V začetku ima celo ugoden vpliv na tvorjenje zobnega kamenja. Rudninske snovi so važne pri tvorbi kosti. Jabolka vsebujejo v lahko prebavni obliki fosfor, ki je važen za možgane, zato naj jih uživajo stari in na po apnenju žil prizadeti ljudje. Sadje deluje pomirjujoče na živčevje. Zelo debelim ljudem, bolnim na jetrih, ledicah in na srcu, priporočajo zdravniki sadno dieto, enako pri boleznih, kjer je treba omejiti uživanje beljakovin. Osvežujoče vpliva uživanje sadja pri vročinskih boleznih, kjer obenem gasi žejo. Jabolka zrežemo na tanke rezine, polijemo z vrelo vodo in nekaj časa pustimo. Precedimo in imamo za bolnika okusno in zdravo pijačo. Najpomembnejši so vitamini, ki jih nobeno drugo živilo nima v tako obilni meri. Varovati pa se moramo nezrelega sadja, ki je škodljivo in utegne povzročiti nevarne prebavne motnje.

*

* **Nasadi riža v Nemčiji.** V okolici Mannheima so prvič napravili poizkus nasaditi riž. Pokrajina je večkrat preplavljena in tudi talna voda dobro namaka zemljo. Poročil o količini letošnje žetve listi še ne objavljajo.

* **40.000krat nad sovražnikom.** Bojna letalska skupina pod vodstvom komodorja Lewehsa Litzmanna je izvršila po poročilih nemških listov že svoj štiridesettisoči polet. Na vseh frontah sedanje vojne se je borila z velikimi uspehi in je doslej samo na vzhodu uničila 413 vlakov in 420 lokomotiv. Poleg tega je težko poškodovala okoli 1600 transportnih vlakov in nekaj oklopnih vlakov. Na ruskih letališčih je bilo zaradi bombnih napadov omenjene letalske skupine uničenih na tleh 1069 letal, medtem ko je bilo v zraku sestreljenih 109 letal. V svojih napadalnih poletih so letalci Litzmannove skupine uničili 1500 oklopnih voz, 494 topov in bombardirali nad 1000 krajev. Na morju so uničili šest ladij s 37.000 tonami, potopili pa so tudi težko križarko »Kirov«.

* **Gandhi ostane v zaporu.** Z razsodbo indijskega zveznega sodišča je odločba indijskega podkralja z dne 28. aprila o priprtju Gandhija in drugih kongresnih članov ostala še nadalje v veljavi.

* **Začetek pouka na rumunskih šolah.** Na vseh ljudskih in srednjih šolah v Rumuniji je po odredbi prosvetnega ministrstva začel pouk dne 15. septembra.

* **Poročna posojila** je sklenila dajati budimpeštanska mestna občina nepremožnim mladenkam, ki se nameravajo poročiti. Posojila bodo dolgoročna. Za omenjeno akcijo je bilo odobrenih enkrat 200.000 pengov.

* **O Sončnih pegah.** Sončne pege so, kakor je znano, plinaste vrteče se mase na površini sonca, katerih temperatura je za 1100 stopenj nižja od temperature sonca, ki znaša 6000 stopenj. Vidne so kot temne pege na sončni plošči in so deloma zaznavne že s prostim očesom. Male pege se po kratkih urah razgube, večja pa lahko opazujemo po več mesecev. Pege se oč mo pomikajo od vzhoda proti zapadu, po čemer lahko sklepamo na vrtenje sončne oble. En obrat traja 27 dni. Največje nakopičenje sončnih peg se javlja redno vsakih 11 let. Leta 1933-34 se je zaključila zadnja perioda peg. V letu 1939. je bilo sonce 234 dni, povsem brez njih. Leta 1936. nikoli ni bilo povsem brez peg leta 1937. pa je bil zabeležen vsaj ena. Odkar so jih zvezdoznanci odkrili, so jih skušali spraviti v zvezo z mnogimi pojavi na zemlji. Ugotovljeno pa je doslej samo, da se za časa mnogih peg v tropičnih krajih ozračje ohladi za pol stopnje in da je več dežja. Tako je n. pr. gladina velikega jezera Viktorije v Vzhodni Afriki ob takem času 1 m višja kakor sicer. Prav tako pa je tudi znano, da dobra vinska letina nastopa, kadar je najmanj sončnih peg. Vendar pa je bila tudi leta 1937., ko so zvezdoznanci zabeležili maksimum peg, prav dobra trgatev. Geofizikalni zavod v Potsdamu, ki se bavi s temi opazovanji se mnogo trudi, da bi razjasnil to naravno skrivnost.

* **Za filateliste.** Rumunska poštna uprava je dne 6. septembra za triletnico vladanja kralja Mihaela in vodstva države po maršalu Antonescu izdala posebne pisemske znamke v vrednosti 16 lejev z doplačilom 24 lejev za vojne invalide. Znamka bo ostala v veljavi do 6. oktobra.

* **Vaši Přihodi so ukradli violino.** Nemški listi poročajo, da je bila na bratislavskem kolodvoru ukradena znanemu violinskemu virtuozu Vaši Přihodi njegova violina, vredna 25.000 mark. Vaša Přihoda je potoval iz zdravilišča v Piješťanih v Prago.

* **Komunistična stranka v Kanadi.** Kakor poroča stockholmski časopis »Ny Dag« je bila v Torontu ustanovljena komunistična stranka, ki se imenuje »Labour Progressive Party«. Prva točka strankinega programa zahteva takojšnjo otvoritev druge fronte v Evropi.

* **Draginja v Carigradu.** Trgovska zbornica v Carigradu je objavila statistiko, po kateri se je življenje v mestu od leta 1914. podražilo za 274krat. Posebno obleka, perilo, oprema in živila so se močno podražili.

* **Velika železniška nesreča** se je primerila na progi med New Yorkom in Washingtona. Iztiril se je brzovlak, ki je drvel z vso naglico po planjavi. Po prvih ugotovitvah je 150 do 200 smrtnih žrtev, število ranjencev pa še ni znano. Od 11 vagonov jih je 10 skočilo s tračnic ter so se zarili drug v drugega. Nesreča se je zgodila, ker je pri enem izmed prvih vagonov počila os. Reševalna dela so trajala več dni in noči.

* **Prometne zveze v Budimpešti.** Madžarsko trgovinsko ministrstvo je izdelalo načrte za železniško mrežo v Budimpešti. Zaradi prestavitve kolodvorov in železniškega tira, bodo preuredili tudi promet električne cestne železnice in bo potrebna tudi nova ureditev cestne mreže.

IZ LJUBLJANE

u— **Lani smo se veselili septembra, ker** nam je bil prinesel zelo prijetno vreme in je zlasti grozdje odlično dozorevalo. Letošnji september je pa še bolj sončen in topel. Verjetno je vročina letošnjega septembra dosegla v sredo višek, ko je — bržčaš poslednjič — dvignila živo srebro nad 30° C. V četrtek smo imeli 29.7° C, kar je za sredino septembra vsekakor še zelo visoka mera vročine. Ozračje je bilo soparno in ga je šele ponoči ohladil sveži vetrc. Nebo se je ponoči pooblačilo, vendar je tudi oblake pregnal veter in smo spet dobili jasno, sončno jutro, živo srebro pa je beležilo 14.6° C. Barometer se je dvignil na 766 mm. Čez dan so se po dolgem času spet pojavili kopasti oblaki, vendar bomo verjetno še imeli sončno vreme.

u— **Jesenska dela** na poljih in vrtovih so v polnem razmahu. Že je vdrugič posejana zimska solata, špinača, motovilec. Tudi še lahko sejemo zelje, ohrovt in cvetačo za rani pridelek prihodnjega leta. Nadalje sadijo naši vrtninarji šalotke in zimski česenj, povezujejo endivijo ter porezujejo vrhove paradižnikov. Prijatelji cvetlic sadè čebulice hijacint, tulipanov, narcis in še raznih drugih čebulnic. Proti koncu meseca bodo spravili z vrta na varno vse občutljivejše rastline, da jih ne zaloti slana. V lončke presajajo krizanteme, pelagonije, nageljne, begonije in druge iz podtaknjencev vzgojene rastline. Tudi bolj občutljive sobne cvetlice bo treba, čim se poslabša vreme, umakniti z vrta. Jagode lahko sadimo še ves mesec. Stare nasade gnojimo z drobnim, predelanim gnojem.

u— **Cestna dela.** V zadnjem času so bila v našem mestu izvršena mnoga cestna dela manjšega obsega. Med drugim je bila katranizirana Gregorčičeva ulica na še neurejenem odseku med Gradiščem in Vegovo ulico. Katraniziran je bil tudi del Šmartinske ceste vzdolž Kolinske tovarne. Rimska cesta na odseku od Gradišča do Napoleonovega trga je dobila katranizirano cestišče in razširjene, z novimi kamnitimi robniki obrobljene in gladkimi kamnitimi ploščami tlakovane hodnike za pešce. Urejene so bile tudi podcestne napeljave. — Tudi za tramvajsko omrežje pridno skrbe. Posamezne proge, ki morajo prenašati zmeraj živahnejši promet, stalno popravljajo. Dela se vrše tako, da promet ni oviran. — Poleg popravljalnih in obnovitvenih del so zmeraj v teku tudi očiščevalna dela. Delavci trebijo travo po predmestnih ulicah in pometajo prah, ki ga je po netlakovanih ulicah na pretek.

u— **I. deklliška ljudska šola v Ljubljani** ima vpisovanje v ponedeljek 20. in torek 21. sept. v upraviteljski pisarni šole na Grabnu, od 8. do 12. ure. Predložiti je: rojstni list oz. družinsko knjižico, izpričevalo o cepljenju proti kozam in proti davici ter zadnje šolsko izpričevalo.

u— **Za III. deško ljudsko šolo v Ljubljani (Vrtača)** bo vpisovanje v ponedeljek 20. in v torek 21. t. m. od 8. do 12. ure. Vpisovanje se vrši v vnanji uršulinski šoli v Nunski ulici.

u— **Prijave za vpis v trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.** (Enoletni in Višji trgovski tečaj) se sprejemajo od 24. septembra dalje. Podrobne informacije daje ravnateljstvo dnevno.

u— **Staršem priporočamo, da nabavijo za svojo deco izbor najlepših slovenskih voščil, ki jih je izbral in uredil naš pesnik Cvetko Golar v knjigi Voščila dragim srcem. Dobite jo v knjigarni Tiskovne zadruge in vseh knjigarnah.**

u— **Popravek v telefonskem imeniku.** V novem telefonskem imeniku na strani 26 pod Cvetličarna »Herta«, Prešernova ulica 34. je pravilna številka telefona 36-05.

u— **Ročni obzornik** izide še ta mesec s prilogo: **Priročnik slovensko - italijansko-nemško - angleških razgovorov in besed.** V prednaročbi: broš. 20 lir, vez. 30 lir. — Uprava Novi trg 5.

u— **Suho kletno skladišče** v velikosti najmanj ene sobe, po možnosti v centru, iščemo za takoj. Naslov v oglasnem oddelku »Jutra«.

Iz Srbije

Srbski kmetje v Vinici. Pred dnevi smo poročali, da je odposlanstvo srbskih kmetov in delavcev odpotovalo v vzhodne pokrajine, da se seznanijo z ustrojem tamošnjega gospodarstva in kmetijstva. Beograjski nemški dnevnik poroča, da so med drugimi mesti obiskali srbski kmetje in delavci tudi morišče v Vinici

Nov sanatorij delavskega zavarovanja. V Knez Selu pri Nišu je v delu nov sanatorij za delavce, čigar gradbene stroške bo nosil Zavod za zavarovanje delavcev v Beogradu. Zidarska dela so končana in so zdaj na vrsti notranja obrtniška dela.

Prijava praznih sob in stanovanj

Visoki komisarijat v Ljubljani objavlja: Vse družine, ki so imele na stanovanju oficirje italijanske vojske, se pozivajo, da obdržijo na razpolago sobe in stanovanja, ki so ostala prazna, in da jih pismeno ali ustmeno prijavijo mestnemu magistratu v dobi treh dni s točnim naslovom in z navedbo o razpoložljivosti prostorov.

Iz Hrvatske

Za kraljem Borisom so po odredbi Poglavnika na Hrvatskem žalovali 10 dni.

Protiboljševiška razstava v Banja Luki. V navzočnosti poveljujočega nemškega generala, številnih častnikov in visokih osebnosti je bila pred dnevi v Banja Luki odprta razstava, ki prikazuje borbo Evrope proti boljševizmu. Po poročilih listov, so posebno zanimivi dokumenti, ugrabljeni v bojih z odmetniki na Hrvatskem

Skupščina hrvatskega šumarskega društva. Letošnja glavna skupščina hrvatskega šumarskega društva bo v nedeljo 19. t. m. v Zagrebu.

Bunjevci in Šokci so Hrvati. O gornjem vprašanju je hrvatski zgodovinar dr. Rudolf Horvat razpravljal v enem svojih predavanj. Iz njegovih izvajanj povzemamo: Po bitki pri Mohaču leta 1526. so Turki odpeljali iz Bačke okoli 200.000 Hrvatov v suženjstvo. V poznejših letih je prišlo do novega naseljevanja v tej deželi. Prvi priseljenci so prišli že v 16. stoletju iz Bosne in se ustavili v Slavoniji, južni Bački in Baranji. Imenovali so se Šokci. Za njimi so začeli prihajati v Bačko Bunjevci iz Hercegovine, od koder so se deloma selili v Dalmacijo in Liko, deloma v Bačko. Ker so se Šokci naselili v južnih krajih, so odšli Bunjevci naprej na sever in ustanavljali svoja naselja vse do Budima. Hrvati, ki so se selili čez Donavo, Dravo in Muro, so po svojem narečju ikavci. Približno število Hrvatov, naseljenih severno od Donave, Drave in Mure, cenijo na 400.000.

Tečaj za filmske strokovnjake. Glavno ravnateljstvo za propagando je priredilo tečaj za izobrazbo filmskih strokovnjakov. Prijavilo se je 40 udeležencev. Pouk se je vršil po preizkušenih nemških načelih.

Letni dopusti vajencev in vajenk. 30. aprila lani je stopila v veljavo odredba o plačanem letnem dopustu vajencev. Mladina do 16. leta ima pravico do tritedenskega dopusta, starejši pa do dveh tednov. Lani se je pravice do dopusta poslužilo okoli 30.000 vajencev in delavcev, letos pa je do 15. avgusta šlo na dopust že 25.000 vajencev in vajenk ter mladih delavcev.

Preskrba Zagreba s povrtnino. Ker zalaganje velikih mest s povrtnino v vojnem času ni tako popolno kakor v miru, so si meščani pvosod začeli sami pomagati in saditi čim več povrtnine. Tudi v Zagrebu in njegovi okolici so v ta namen obdelali okoli 1600 juter zemlje, kjer pridelajo okoli 10 milijonov kg povrtnine.

SPORT

Drobiž po svetu

Nogomet ima med sportniki globoke korenine in zato je skoraj ni kron'ke, ki bi ne omenjala predvsem tekem za okroglim usnjem.

Med dogodki na terenu omenjamo iz najbližje soseščine: kval'fikacijsko tekmo Trbovlje—Mürzzuschlag 5 : 2 ter prijateljska srečanja: v Kapfenbergu: domače moštvo: Rapid iz Maribora 7 : 2, v Gradcu: domači poštarji in poštarji iz Maribora 2 : 1, v Celju: domače moštvo Westena in enajstorica iz Wiener-Neustadta 3 : 1.

Italijanski nogomet organizacijsko še ni prišel preko osnovnih navodil. Novi izredni kom'sar, odv. Mauro, je objavil pred kratkim razne smernice za novo ureditev tega sportnega delovanja, obenem pa tudi že odločil, da se letošnje prvenstvo do nadaljnjega ne bo začelo, klubi pa bodo tedaj spet razdeljeni po prvotnem razporedu (18 v diviziji A in 22 v divizji B). Nova društva se po Italiji za vso dobo vojne ne smejo ustanavljati.

*

Milanski sportni dnevnik objavlja, da se je pred kratkim poročil kapitan ital. vojske Giordano Cumar. Požrtvovalnega in zmerom uslužnega častnika smo spoznali tudi na atletskih terenih Ljubljanske pokrajine kot odličnega strokovnjaka in učitelja CONI-a.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 18. SEPTEMBRA

9.00—9.20: Poročila v nemščini. Naredbe in objave v nemščini, slovenščini in italijanščini. 12.30—12.50: Poročila v nemščini in slovenščini. Naredbe in objave v nemščini, slovenščini in italijanščini. 12.50—14.00: »V deželi operet« — igra Radijski orkester. 15.00—14.20: Poročila v nemščini. Naredbe in objave v nemščini, slovenščini in talijanščini. 14.20—15.00: Slovenska glasba. 15.00: Poročila nemškega vrhovnega poveljstva. 19.00—19.30: Valček, polka in mazurka. 19.30—19.50: Poročila v slovenščini. Poročilo nemškega vrhovnega poveljstva v italijanščini. Naredbe in objave v nemščini, slovenščini in italijanščini. Napoved programa za naslednji dan. 19.50—20.00: Nekaj plošč. 20.00—20.20: Poročila v nemščini. 20.20—22.10: Prenos programa beograjske vojaške oddajne postaje.

Rastline in sončni žarki

V večno snovanje prirode nas od številke do številke uvaja glasilo naše kmetijske družbe. V najnovejši dvojni številki »Kmetovalca« opisuje inž. Lalevič na uvodnem mestu rastlinsko življenje in poljedelsko prakso. Kadar gremo preko cvetočega travnika, ali se sprehajamo po tajinstvenem gozdu, le redkokdaj pomislimo, kako čudovito življenje živi vsaka majhna travica in cvet, vsak grm, močan hrast in mahovi na njem. Kadar jemo naš vsakdanji kruh ali lepo sočno jabolko, nam misli še redkeje blodijo po zlatih žitnih poljih in rodovitnih sadovnjakih, ki so skrivnostno in čudovito popolno urejene tvornice življenja. Malokdo pomisli, da je vsak naš grižljaj del sončne energije, ki redi in vzdržuje naš organizem, a skoraj nihče ne sluti, da se mora človek zahvaliti za svoj obstanek in za svoje življenje samo zeleni rastlini. Le ona je sposobna, da iz najenostavnejših prasirovin zraka, vode in zemlje v svojih stanicah sestavlja s sončno pomočjo spojine in hrano, ki od nje živi vse, kar je živega na našem planetu, od človeka do najmanjše nevidne bakterije in do ogromnega slona.

Po vsem tem so torej ljudje in živali le paraziti, saj izrabljajo hrano, ki jo je pripravila rastlina, in dobivajo od nje gradivo za svoje življenje in za rast. Karkoli pojemo — vse ima v sebi del sončne energije, k jo kri raznaša po telesu, da ga greje, mu daje moč in rast, razvoj, delo in miselno doživljanje. Prav tako je del sončne energije tudi drobna slamica, ki jo pojé krava in ki se bo pretvorila v kapljo mleka ter si bomo z maslom, iz njega izdelanim, namazali svoj košček kruha. Tudi energija, ki jo porabljaš ob branju teh vrstic, razmišljanje, ki se bo porodilo nekje v zavojih tvojih možganov o čudoviti in veličastni zgradbi in moči rastline, vse to bo del sončne energije, ki ti jo je posredovala rastlina.

V bogati in tajinstveni prirodi se na vsakem koraku srečamo z neštevilnimi čudeži, ki pa ne izzivajo v nas pričakovanega začudenja, ker so pogosti, mnogoštevilni odnosno, kakor rečeno, naravni. Zato posluša človek rajši nekoristne pravljice o možnosti življenja na Marsu, kakor da se spozna z resničnimi pojavi življenja okoli sebe in v sebi samem. Članek v »Kmetovalcu« nas uvaja v spoznavanje, kako zbira zelena veja, kopajoča se v božanskih sončnih žarkih, te življenjetvorne žarke, da bi jih podarila vsem živim stvarem na zemlji.

*

Kako si pripravimo oplemenjeno seme koruze? O tem nas podrobno poučuje naslednji članek v »Kmetovalcu«. Koruza izborno podeduje s semenom vsa svoja dobra in slaba svojstva. Zaradi tega je jasno in važno, če koruznemu semenu posvetimo posebno pažnjo, saj hočemo doseči obilno trgatev. — O pridelovanju sončničnega semena za setev pa poučuje kmetovalce inž. Franc Mikuž. Ni dovolj, da odbiramo sončnice samo za eno leto za seme, veliko več uspeha lahko dosežemo, če tudi že izzboljšanim nasadom sončnic ponovno odbiramo najboljše semenice po načinu, ki ga opisuje ta članek.

O poskusih z italijanskimi pšeničnimi sortami poroča v »Kmetovalcu« inž. Zaplotnik. Leta 1941/42. so bili poskusi napravljeni na Bokalcah s 26 sortami, na gospodinjski šoli na Mali Loki pa s 16 sortami. Leta 1942/43 so bili poskusi napravljeni na Bokalcah, na Mali Loki in na Grmu, povsod z 22 sortami. Podrobna razpredelnica pouči naše kmetovalce o uspehih teh poskusov. — O negi posevkov v splošnem govori nadaljnji članek, ki je tudi opremljen s številnimi slikami. Nadalje je poučen članek o žetvi, saj vsa različna dela in napori, ki jih v kmetijstvu vršijo, imajo skupen cilj, da dobimo čim več in čim boljših pridelkov, ki nam bodo poplačali ves naš trud, stroške in tveganje. Eno izmed najglavnejših poljedelskih opravil je zbiranje in pravilno hranjenje plodov, saj nam od tega zavisi vse naše sezonsko delo in tudi končni uspeh.

O sestavi in hranljivosti sadja je tudi objavljen v »Kmetovalcu« zanimiv in poučen članek. Kako napravimo iz robidnic okusno vino, o tem pa smo že poučili naše gospodinje. Naše rejce bo nadalje zanimal pouk, kako ravnamo z volno pred striženjem in po njem. Volna je dragocen proizvod, iz katere se izdelujejo razne potrebščine, a kar je najglavnejše, z njo se oblačimo. Zato naj rejci ovac do sledno upoštevajo naveden' poučni članek. Sledijo še nadaljnje gospodarske zanimivosti, tako da je tudi ta dvojna številka »Kmetovalca« vsestransko poučna in zanimiva.

GOSPODARSTVO

Finske lesene hiše za Madžarsko

Iz Budimpešte poročajo, da je prišlo do obsežne kupčije za dobavo finskih lesenih hiš. Finska lesna industrija, ki je pred vojno izvažala v inozemstvo poleg rezanega lesa predvsem vezane plošče, je v zadnjih letih uvedla odnosno razširila tvorniško proizvodnjo lesenih hiš. V tvornici sami se izdelajo posamezni deli in stene, ki se potem na mestu samem montirajo. Rastoča potreba po stanovanjskem prostoru je v zadnjem času omogočila tudi izvoz takih lesenih hiš v inozemstvo, kjer so s tem finskim specialnim izdelkom prav zadovoljni. Nedavno se je mudila v Budimpešti posebna finska delegacija, ki je razpravljala z madžarskimi interesenti o izvozu lesenih hiš na Madžarsko. Po kratkih pogajanjih je prišlo do sporazuma o tekoči dobavi znatnega števila lesenih hiš. Te hiše so vse enotnega tipa in so dvonadstropne. Finska bo dobavila vsi potrebne dele za postavitev hiš, tako da bodo na Madžarskem hiše enostavno montirali. Glede na dobre skušnje pri izvozu z inozemstvom in na veliko zanimanje raznih držav za uvoz takih lesenih hiš se je največje finsko lesno industrijsko podjetje Ab Kemi Oy odločilo, da bo razširilo svojo proizvodnjo tudi na izdelavo lesenih hiš. Navzlic znatnemu izvozu lesa in vezanih plošč v Nemčijo, Švedsko in Dansko ter druge države ni izkoriščena celotna produkcijska kapaciteta finske lesne industrije. Značilno je, da se izplača uvoz lesenih hiš v tako oddaljene dežele, kakor je Madžarska, navzlic znatnim prevoznim stroškom, kar je dokaz velike sposobnosti finske industrije za predelavo lesa, ki ji je uspelo do skrajnosti racionalizirati produkcijski potek pri izdelovanju posameznih delov za lesene hiše.

= **Povišanje monopolskih pristojbin na Hrvatskem.** Kakor smo že poročali, je Hrvatska uprava monopolov s 1. septembrom povišala cene tobačnih izdelkov za 100%. Sedaj poročajo iz Zagreba, da so bile v enakem obsegu povišane tudi monopolske pristojbine za petrolej in sol. Monopolska pristojbina za petrolej znaša sedaj 30 kun za liter, sol pa stane odslej kilogram 30 kun.

= **Hrvatsko-slovaška trgovinska pogajanja.** V Bratislavo je prispela hrvatska trgovinska delegacija zaradi sklenitve novega trgovinskega in plačilnega sporazuma. Doslej veljavni sporazum je bil sklenjen leta 1941. V lanskem letu je bil slovaški izvoz v Hrvatsko za 45 miljonov kun večji kakor hrvatski izvoz v Slovaško. Letos je bila pasivnost hrvatske pasivne bilance s Slovaško še večja. Zato so potrebna pogajanja, da se spravi medsebojna blagovna izmenjava bolj v sklad.

= **Dosedanji vojni stroški Anglije so dvakrat večji kakor v prvi svetovni vojni.** Po najnovejših angleških podatkih so znašali angleški vojni stroški v četrtem letu vojne 6 miljard funtov nasproti 5.1 miljarde v tretjem vojnem letu, 4.5 miljarde v drugem vojnem letu in 2.7 miljarde funtov v prvem vojnem letu. V vseh štirih letih vojne so angleški vojni stroški dosegli 18.3 miljarde funtov, to je dvakrat toliko, kakor so znašali ti stroški v prvi svetovni vojni.

Mali oglasi

Službo dobi

PRIDNO DEKLE za vsa dela iščem za takoj. Hrana in plača dobra. Naslov v ogl. odd. Jutra. 15615-1a

MLADO DEKLE sprejmem za pomoč v gospodinjstvu. Naslov v ogl. oddelku Jutra. 15655-1a

POSTREŽNICO z znanjem kuhe, za dopoldanske ure iščem. Naslov v oglasnem odd. Jutra. 15670-1a

Prodam

POHIŠTVO prodam: karnise, posamezne postelje, posteljne omarice, velika knjižna omara in dve nizki omari. Ogled od 12.—14. v nebotičniku V. 15531-6

VOLNO ZA ZIMNICE prodaja R. Sever, Marijin trg 2. 15451-6

RADIO odlične znamke, skoraj nov, prodam. Naslov v ogl. oddelku Jutra. 15703-6

TEKAČ skoraj nov, 4.5 m dolg in 1 m širok, prodam. Vprašati: Postojnska ul. 8. 15702-6

OTROŠKE ČEVLJE ŠT. 26 prodam. Naslov v ogl. oddelku Jutra. 15644-6

ELEKTROMOTOR 10.3 KS, 380 Volt, in motorno kolo 125 ccm ugodno prodam. Ileršič, Ljubljana, Rimska cesta 13. 15539-6

VITRINO otomano in omaro prodam. Ogled od 8. do 14. Lapajne, Tržaška c. 10. 15666-6

OTROŠKI VOZIČEK globok, prodam. Ogled v nedeljo do 14. ure. Debevec, Rimska c. 23. 15674-6

GOJZERICE ŠT. 38 Brockhaus Lexikon in mahagonijevo knjižno omaro prodam. Naslov: Čopova ul. 1, vrata št. 12. Ogled od 12. do 15. 15675-6

VODNA SESALKA na ročni ali motorni pogon, v novem stanju, ugodno naprodaj. Šuštaršič, mehanična delavnica, Tyrševa cesta 13 — (Figovec, levo, dvorišče. 15692-6

VEČ TRICIKLJEV različnih velikosti, nekaj rabljenih, nekaj novih, ugodno naprodaj. Gasogeno-Merkur, Puharjeva 6. 15693-6

SADNE SKROPILNICE prevozne, izdeluje in dobavlja tovarna Lutz - Šiška. 15687-6

LUTZ PEČI prezidave in popravila, izvrši hitro: tovarna Lutz - Šiška. 15688-6

LUTZ PEČ prijetno greje! Dobi se pri Lutz - Šiška. 15689-6

ORIGINAL »SINGER« levoročni stroj 18-3 v brezhibnem stanju, prodam. Vprašati od 10—12. Naslov v ogl. odd. Jutra. 15691-6

VOZIČEK ZA PUNČKO (igračo) kupim. Ponudbe pod »Cisto« na ogl. oddelek Jutra. 15652-7

V najem

KLETNO SKLADIŠČE suho, v velikost najmanj ene sobe, po možnosti v središču, iščemo za takoj. Naslov v ogl. odd. Jutra. 15678-17

Sobo odda

DVA BOLJSA DIJAKA vzamem na stanovanje in hrano. Skrbno nadzorstvo. Klavir na razpolago. Na željo nudim instrukcije in klavirski pouk. Središče! Predpogoj: pomoč v živežu. Naslov v ogl. odd. Jutra. 15704-23

OPREMLJENI SOBI oddam gospodom takoj ali s 1. oktobrom. 1 soba z eno posteljo in vhodom s stopnišča, druga z dvema posteljama in s prostim vhodom. Naslov v oglas. odd. Jutra. 15656-23

Sobe išče

OPREMLJENO SOBO s posebnim vhodom, event. s hrano (ali samo s kosilom) najrajši v Gradišču, na Mirju ali v Trnovem, iščem. Ponudbe na oglas. odd. Jutra pod »Domačine«. 15653-23a

Stanovanja

3000 LIR NAGRADE nudim za preskrbo udobnega stanovanja v mestu ali na periferiji. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Malo-človanska«. 15667-21a

Razno

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije »SERVIS BIRO«, Šelenburgova ul. 4 tel. št. 2109

Emilio Salgari: 58

KRALJICA KARIBOV

»S tem jih prisilimo, da se razdelijo!« je dejal. »Pogum, prijatelji, obala je blizu.«

Še nekaj udarcev z vesli, pa so bili ob bregu. Poskakali so na suho in v varstvu skalovja neopaženi dosegli grmovje. Kam teko, sami niso vedeli; sicer jim pa niti ni bilo mar. Njih edina želja je bila, da bi našli zavetje.

Gozd je bil gosto zaraščen. Velikanski orehovci, veliki tapelasovci in rododendrovo grmovje, vse to se je tako izprepletalo, da so le stežka prodirali naprej.

Ubežniki so nekaj časa vsi zasopli dirjali in se pehali, dokler niso obstali pred orjaškim orehovcem; deblo tega drevesa je bilo vse pokrito z vijalkami in kobejami, ki so v gostih kitah visele od vej.

Po teh ovijalkah so splezali v najvišji vrh in se skrili med neprodirnim zelenjem.

V naslednjem trenutku so pritekli Indijanci, ki so rjoveli kakor obsedeni. Z gorečimi smrekovimi vejami v rokah so preklinjaje iskali po grmovju ter udrihali s kiji in dregali s sulicami na vse strani. Tako so divjali mimo drevesa, ne da bi kaj zaslutili, in tuleč izginili v gozdu.

»Srečno pot!« je Carmaux zaklical za njimi.

»Zdaj pa hitro nazaj na obalo!« je ukazal kapitan.

Pravkar so se hoteli spustiti z drevesa, ko sta stopili iz grmovja dve trlepni postavi. Flibustirji niso mogli razločiti, s kom imajo opravka: s človekom ali zverjo.

»Ni videti, da bi bila Indijanca!« je rekel Carmaux.

»Skoraj, da sta podobna medvedoma!« je dejal Moko. »Še tega se manjka!«

»Oglejmo si jih bliže!« Gusar se je hotel spustiti ob deblu nizdol.

»Pazite se, kapitan! Res sta medveda!« je zaklical Stiller. »In videti je, da že škilita po našem drevesu!«

»Moko, odlomi debelo vejo, da se bomo lahko branili!«

Medveda sta najprej neodločno obstala. Nato pa sta s šapami polomastila ovijalke in zasadila kremplje, trde kakor jeklo v deblo orehovca.

Že sta se bila vzpela do prvih rogovil. Tedajci pa sta začula človeške glasove in spet obstala, kakor da se obotavljata.

Ta mah je Moko zavihtil svojo gorjačo in zadal prvemu medvedu tako silovit udarec, da mu je zlomil hrbtenico. Uboga žival je zagnala krik, ki je odmeval po vsem gozdu. Nato je iztegnila šape in telebnila na tla.

Zdaj se je tudi drugi medved prestrašen spustil z drevesa in godrnjaje pobegnil.

V tistem hipu je nenadoma spet prihrumela iz gošče truma Indijancev in se usula proti drevesu, privabljena po kriku zveri. Ko so videli medveda na tleh, so takoj zasumili, da morajo biti v krošnji skriti ljudje. Eden izmed njih je zažgal šop smrekovih vej in jih vrgel med listje.

Nesreča je hotela, da je padla goreča vejica baš na Carmauxa, ki je od bolečine pridušeno vzkriknil.

Divjaki so zagnali zmagoslavno tuljenje.

»Izdal sem vas, da bi me mati ne bila rodila!« je Carmaux zaškripal z zobmi.

»Beli možje naj pridejo dol! Vsako upiranje je zaman!«

Bil je glas glavarja, ki jih je bil prijel.

»Rajši poginemo v boju!« je gusar zaklical.

Življenje vam podarimo! Naš dobri duh vas ščiti!«

»Ni res!«

»Pridite dol, če ne, zažgemo drevo!«

»Ali se ne bi mogli z vašim ‚dobrim duhom' osebno pogajati?« je vprašal Carmaux.

»Beli ljudje ne smejo videti njegovega obličja!... In zdaj dovolj: zlezite z drevesa, ali pa zažgem vse rastlinje na okrog in vas spečem pri živem telesu!«

»Potrpljenje ga mineva, kapitan!« je Stiller opomnil. »Vdajmo se! Za skrajno silo imate tako še bodalo!«

Poveljnik se je spustil po ovijalkah na tla. Komaj je bil spodaj, se je že zadrgnilo okrog njega deset vrvi, tako da ni mogel več ganiti. Tovarišem se je zgodilo takisto.

»Tako nas torej ščiti vaš ‚dobri duh'?« je porogljivo vzkliknil Carmaux.

Indijanec se je srdito zarežal. »Počakajte, da pride noč kiumskega praznika, pa boste videli, kaj nameravajo z vami!«

»Požrli nas boste, umazani ljudojedi!«

»Našemu rodu se hoče človečine, bele in črne!«

Dal je vreči ujetnike na štiri nosila, ki so jih bili v naglici pripravili iz vej. Nato se je vrnil z njimi proti vasi

33. POGLAVJE

Kraljica ljudožercov

Več dni je minilo, ne da bi bil nastopil kak dogodek, ki bi bil ublažil skrb in tesnobo nesrečnih flibustirjev.

Po prijetju so jih bili znova zaprli v kletko, ki pa so jo zdaj utrdili z nadaljnimi koli. Šest vojščakov, oboroženih s sekirami, loki in kamenitimi noži, jih je stražilo, in zapovedano jim je bilo, naj ujetnike ob najmanjšem poskusu bega brez usmiljenja pokoljejo.

Mimo tega, da so jih ponoči in podnevi bistro nadzorovali, jih ni nihče nadlegoval. En konec kletke so jim celo prekrili z vejami, da so jih varovale sonca. Hrano so imeli obilno. Dajali so jim pečeno divjačino, ribe in sadje.

Črnemu gusarju je bilo ta dolgo čakanje in počasno odmiranje neznosno.

Nekega dne se je obrnil h glavarju.

»Napravite že konec! Dovolj smo opitani!«

Indijanec ga je pogledal, presenečen nad belčevo hladnokrvnostjo. Nekoliko se je obotavljal, potem je dejal:

»Naš dobri duh še ne dovoli! Nihče ne pozna njegovih namer!«

»Ali ve, kdo smo?«

»Povedal sem mu, da ste beli možje, in tedaj se je razjokal!«

»Kaj ima belce rad?«

»Sam je bel!«

»Ali ga bomo smeli videti?«

»Da, kmalu! Ob sončnem zahodu se bo pokazal tamle na vrhu skale! Pred zalivom! Danes bo daroval morskim bogovom al'gatorja!«

»A kdo je ta duh?«

»Ženska je!«

»Kaj, ženska?« je zajecljal gusar in prebledel.

»Kraljica našega rodu!«

Ventimiljski je obstal, kakor da bi bilo treščilo vanj. S široko odprtimi očmi je strmel v Indijanca. Zastokal je, in prsi so se mu jele burno dvigati.

Schriftleiter — Urejuje — Redattore: Davorin Ravljen — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag — Za konzorcij »Jutra« kot izdajatelja — Per il consorzio »Jutro« quale editore: Stanko Virant — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle — Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja — Per la »Narodna tiskarna s. a.« quale stampatore: Frau Jeran — Für den Inseratenteil verantwortlich —